

PROJECTE

ESCOLA DE BOSC

ESCOLA PUIG DRAU

CURS 2021-2022

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	3
FILOSOFIA DE LES ESTADES I SORTIDES A LA NATURA	4
2.1. PER QUÈ SORTIM AL BOSC?	4
ENFOC PEDAGÒGIC: PRINCIPIS DE L'ESCOLA DE BOSC	7
3.1. LLOC	7
3.2. PEDAGOGIA	7
3.3. REPTES I HABILITATS	7
3.4. EL QUE SORGEIX	7
3.5. PROCÉS A LLARG PLAÇ	8
3.6. FORMACIÓ	8
ROLS I RESPONSABILITATS	9
TIPUS DE SORTIDES AL NOSTRE ENTORN	10
FUNCIONAMENT I ESTRUCTURA D'UNA SESSIÓ	12
INFORMACIÓ PRÀCTICA	14
NORMATIVA I PLANS D'ACCIÓ	17
10.1. NORMATIVA EN RELACIÓ AL JOC	17
10.2. NORMATIVA EN RELACIÓ ALS ESPAIS	17
10.3. NORMATIVA EN RELACIÓ A LA METEOROLOGIA	18
10.3. NORMATIVA EN RELACIÓ A LA METEOROLOGIA	18
10.4. NORMATIVA EN RELACIÓ AL TERRENY	18
PLA D'ACCIÓ EN CAS D'EMERGÈNCIES	19

a. INTRODUCCIÓ

Al llarg del curs 2019-2020 les mestres de l'escola vam fer la formació Petjades (escola de bosc) amb l'equip de Pas d'Infant. En aquest curs, com a escola, vam decidir començar a fer sortides a l'entorn de forma regular perquè coneixem alguns dels beneficis que suposa i ho veiem una gran oportunitat d'aprenentatge per a uns infants que viuen al mig del Montseny. No obstant, tot i la riquesa que de per sí ja ofereix el bosc sentim la necessitat de nodrir aquests espais i ens feien falta eines i recursos per tal de poder gestionar millor les sessions i oferir un espai de qualitat educativa als nens i nenes.

Per tal de culminar aquest procés formatiu, el curs 2020-2021 vam rebre un acompanyament al bosc amb Pas d'Infant que va constar de tres sessions de tres hores cadascuna per cada grup. Aquestes sessions ens van permetre veure com elles, expertes en escola de bosc, acompanyen els infants i guien les activitats i propostes al bosc. A més a més, vàrem fer tres sessions de reflexió pedagògica de l'equip docent amb la Maria i la Vicky per comentar el funcionament de les estades al bosc.

Aquest document és el recull dels aprenentatges realitzats al llarg de la formació. En ell hi trobem recollides les bases, l'enfoc pedagògic i la planificació de les estades al bosc, on es preveu l'estructura i tipus de les sessions, normatives i la gestió dels riscos. El projecte d'escola de bosc que tenim a hores d'ara és una primera aproximació a donar estructura i ordre als espais de bosc i la nostra idea és anar-lo nodrint a mesura que puguem anar aplicant els coneixements apresos i puguem anar prenent decisions d'escola en relació a aquests espais.

2. FILOSOFIA DE LES ESTADES I SORTIDES A LA NATURA

L'Escola Puig Drau és una escola petita, situada al mig del parc natural del Montseny envoltada de boscos. Donada la ubicació de l'escola, l'entorn que tenim i les necessitats de sortir dels infants hem iniciat una formació per tal de poder fer sortides regulars al bosc i acompanyar-les de la manera més rica possible.

2.1. PER QUÈ SORTIM AL BOSCO?

Per sentir-nos-en part: creiem que només habitant el bosc de manera regular es genera el sentiment de pertinença dins d'aquest i es comprèn que en formem part i amb ell som un tot. Si acompanyem persones que estimin el bosc segur que el voldran cuidar.

Pels beneficis que ens aporta:

Són molts els experts que han enumerat al llarg del temps els beneficis que aporta el contacte amb la natura.

D'acord amb els estudis científics del govern japonès de 1980 i del DrQing Li a partir del 2003 podem destacar diversos beneficis:

- **De salut:** el contacte amb el bosc augmenta la immunitat, fa que la recuperació de malalties sigui més ràpida i que hi hagi una disminució de l'estrès.

- **Emocionals:** la vibració que emeten els arbres ens porta a un estat d'equilibri, calma i pau, ens sentim regulats emocionalment, això s'anomena empatia orgànica. 20 minuts al bosc són suficients per calmar-se. Això permet un augment de claredat mental que facilita l'aprenentatge.

-**Sensoriomotrius:** el bosc ofereixen moltes oportunitats de desenvolupament motriu que permeten que cada infant, estigui en el moment que estigui, trobi situacions que li

generin un repte i el permetin anar més enllà adaptant-se a les seves necessitats i respectant el seu moment vital.

El moviment és la base del pensament (Bea González, 2020).

- **Socials:** l'estada al bosc porta implícita la resolució d'imprevistos i reptes que afavoreixen al desenvolupament de la comunicació, l'expressió, les habilitats socials i la resolució de conflictes. Aquest factor ofereix molts moments de cooperació i cohesió del grup, cura de l'individu i de l'espai. D'altra banda, el bosc ofereix abundància de recursos, evitant així la competitivitat i donant seguretat i tranquil·litat als infants.

- **Individuals:** gràcies al moviment i el joc lliure es desenvolupen l'autoestima (què sento?), l'autoregulació (què necessito?) i l'autonomia (què puc fer i quina ajuda demano?).

- **Sistèmics: dins l'enfocament de la pedagogia sistèmica es coneixen els 3 odres de l'amor:**

- **Pertinença:** persones, animals i plantes, formem part del bosc i hi tenim el nostre lloc, sentint-nos part del tot. És necessari reconèixer tots els membres del sistema. Som natura i vivim en comunitat.

- **Jerarquia i ordre:** tots pertanyem a un sistema i ho fem segons l'ordre d'arribada. Quan entrem al bosc és important saber que allà hi conviuen animals i plantes, que porten molts anys existint i habitant aquell espai, abans que nosaltres, i, per tant, el lloc que nosaltres ocuparem tindrà en compte

aquests éssers vius i el seu ordre d'arribada en aquest espai.

- **Equilibri entre el donar i el rebre:** nosaltres cuidem de la natura i ella ens cuida, perquè això sigui possible cal que allò que prenem i oferim estigui equilibrat. Si prenem més del que ens pot oferir o donem més del que necessita l'equilibri es trenca.

- **D'aprenentatge holístic:** per tal que hi hagi connexions profundes i duradores cal que l'aprenentatge sigui sensoriomotriu i holístic, La natura, de per sí, sempre ens ofereix

aquesta possibilitat. Per tant, tots els aprenentatges que es creen en ella són significatiu i profunds.

- **Creativitat:** la riquesa i varietat de recursos que ofereix el bosc i el fet que siguin naturals, neutres i no estereotipats fomenta la creativitat dels infants. D'altra banda, les múltiples situacions que esdevenen posen en joc la creativitat per resoldre reptes, entrebancs, conflictes i dificultats.

3. ENFOC PEDAGÒGIC: PRINCIPIS DE L'ESCOLA DE BOSC

Els principis de l'escola de bosc són els següents:

3.1. LLOC

Quan parlem de lloc ens referim a la **natura**. És important conèixer aquest espai i saber combinar-lo amb altres llocs ja que la nostra presència genera molt impacte en la natura.

També és important posar nom als llocs on anem habitualment; noms que ens ajudin a descriure'ls i que siguin oberts. Per exemple: "anem al prat del roure petit".

3.2. PEDAGOGIA

La pedagogia de l'escola de bosc es basa en el **joc i el moviment lliure** tot i que cal oferir propostes que ajudin a anar més enllà en l'aprenentatge. No obstant, cal tenir present que la gran majoria del temps al bosc és de joc i moviment espontani.

3.3. REPTES I HABILITATS

Els reptes desenvolupen les habilitats que en molts casos els infants mai han pogut experimentar i el bosc ens ofereix un ventall molt ampli de possibilitats. Estar en silenci, caminar tots junts, caminar descalços, pujar a un arbre, fer una baixada, superar pors, poden ser exemples de reptes.

3.4. EL QUE SORGEIX

El bosc de per si ofereix múltiples possibilitats i misteris dels que els infants poden anar estirant per si sols.

Per altra banda, com a mestres podem aportar diferents llavors (propostes o materials) que, a priori, pensem que poden ser útils en certs moments o per unes activitats concretes però el que **sorgeix** o el que **neix** pot ser una altra cosa. Per exemple: portar cordes per escalar i que les acabin fent servir per un joc i no pas per escalar. Cal anar deixant aquestes llavors perquè els infants les puguin agafar, oferint reptes i misteris i mirant de no resoldre els dubtes directament.

3.5. PROCÉS A LLARG PLAÇ

Perquè puguin passar coses els infants han de **passar temps al bosc**. Com a mínim hi hauria d'haver 6 sessions regulars al mes de sortida al bosc, on el temps establert fos de tot el dia o tot un matí.

3.6. FORMACIÓ

És important que els i les mestres que acompanyem els infants al bosc ens anem **formant de manera continuada** en aspectes relacionats amb l'escola de bosc. Entre elles: primers auxilis al bosc i a l'aire lliure amb infants, altres tipus de sortides al bosc: riu, campaments, foc... D'altra banda, també cal que de forma regular revisem i reflexionem sobre la nostra pràctica i fem les millores i canvis pertinents.

4. ROLS I RESPONSABILITATS

Per poder definir el nostre rol com a acompanyants al bosc hem de tenir presents *Estadis de l'aventura de Colin Mortlok* i la *Piràmide de la jerarquia de les necessitats de Maslow*.

Les nostres tres funcions bàsiques al bosc són:

- **Cuidar de la seguretat:** garantim la seguretat física dels infants delimitant el perímetre de l'espai disponible, detectant els riscos de l'espai on ens situem, preveient la meteorologia del dia, portant una farmaciola ben equipada i aplicant la normativa de seguretat (veure punt normativa de seguretat). Tots aquests punts tenint en compte les característiques dels infants del grup.
- **Cuidar del benestar emocional:** tenim cura del benestar del grup acompanyant els processos individuals i col·lectius, posant límits amb amor, cuidant la resolució de conflictes i ajudant a cobrir les necessitats dels infants, des de la neutralitat i sense emetre judicis.
- **Cuidar el benestar físic:** garantim les necessitats bàsiques dels infants en relació a confort, menjar, beguda, descans, seguretat i aixopluc.
- **Cuidar de l'autorealització:** oferim llavors que permetin als infants desenvolupar els seus interessos i capacitats per tal d'arribar a l'autorealització.

5. TIPUS DE SORTIDES AL NOSTRE ENTORN

Existeixen molts tipus de sortides a l'entorn, però les que nosaltres farem i per les quals estem formades actualment són les següents:

- Campament:

Característiques: lloc fixe i concret, pot ser conegut o no, pot oferir diferents espais, permet portar més equipament i material.

Interessos i aprenentatges: eines, manualitats, cabanes, nusos i tendals, misteris, canvis i cicles, jocs de grup, cuina, projectes a llarg termini.

Beneficis: seguretat, autonomia, autoregulació. Facilita que hi hagi espais de llavors.

Riscos: l'espai en sí, les eines.

Equipament: teles, tendals, eines, material per fer manualitats, motxilles, farmaciola, bosses, llibres i guies, estores, aigua, paper de WC, bosses d'escombraries.

- Caminada:

Característiques: lloc no fixe, tot es desenvolupa en el trajecte, pot ser conegut o no, equipament just, canvis en l'entorn.

Interessos i aprenentatges: habilitats físiques, orientació, dinàmiques, jocs i cançons de recorregut: pistes, amagar objectes, infants, observar aspectes concrets,...
Troballes, recol·lecció.

Beneficis: Equilibri de grup, autoregulació i autonomia.

Riscos: el propi de l'entorn, el temps que faci, imprevisibilitat, condició física del infants.

Equipament: farmaciola, alguna guia, algunes eines, pots per recol·lectar (poc material i molt seleccionat pel tipus de caminada que es fa).

6. PROGRAMACIÓ, DISSENY I PLANIFICACIÓ DEL CALENDARI

Les estades al bosc es fan els dilluns i els dijous amb la següent organització:

Dilluns:

Surten els grups de **PETITS i MITJANS**.

- Es troben a les 9:00 puntualment a l'entrada del GR-5 per anar a la zona del Roure petit.
- Mitjans marxen a les 10 (ja que tenen EF de 9:00 a 10:00).
- Petits i Mitjans tornen a les 14:00.

Dijous:

Surten els grups de **LLAR, PETITS, MITJANS I GRANS**.

- Tots els grups es reuneixen a les 9:00 al punt de partida indicat en el calendari de bosc mensual.
- La recollida és a partir de les 13:45 al punt de recollida indicat.

Trimestralment us farem arribar un calendari de bosc amb els punts de trobada i recollida de cada dia.

Seran molt benvingudes les famílies que vulguin acompanyar els grups de Llar i Petits.

Per tal d'aprofitar al màxim l'estada al bosc serem molt rigoroses amb l'horari de sortida establert. Agraïrem molt la vostra col·laboració per tal de fer-ho possible.

7. FUNCIONAMENT I ESTRUCTURA D'UNA SESSIÓ

Les sessions al bosc s'estructuren de la manera següent:

- a. **Arribada:** de 9 a 9:10 arriben els infants a l'escola i a les 9:10 puntualment es marxa cap a l'inici del trajecte on farem el cercle.

Els infants que arriben a l'escola no entren a les aules, s'esperaran aquests 10 minuts al pati. Mitjans s'esperen a l'entrada de l'escola i grans s'esperen a baix al pati, als troncs.

Els infants del grup de petits entren a la llar per marxar junts amb ells i que els més petits puguin deixar el dinar.

- b. **Cercle d'obertura:** el fem en el punt abans d'iniciar la caminada fins al lloc on anem.

2.1. **"Encenem l'espelma"**, metafòricament, per entrar en l'energia del bosc i focalitzar-nos en la sortida. Ho podem fer a través d'una **cançó, història, objectes, manualitat o qualsevol proposta que generi motivació.**

2.2. Expliquem **què farem** durant la sortida.

2.3. Recordem o expliquem les **3 normes bàsiques** per estar al bosc: ens cuidem a nosaltres mateixos (gana, fred, calor, son, precipicis, escalada, menjar plantes..), cuidem el grup (ens ajudem, ens respectem, caminem junts...) i cuidem l'espai (no arrenquem plantes d'arrel, no fem mal als arbres ni animals, respectes l'entorn, no deixem brossa on anem...).

2.4. Recordem o expliquem el **crit** que fem servir per reunir el grup. El crit és el so del llop que actualment no habita al Montseny però anteriorment n'hi havia hagut.

3.Desplaçament: es poden proposar jocs o dinàmiques de grup (dinàmica del silenci, el primer posa cintes i l'últim les recull, amagar objectes, cançons, avançar fins a un lloc pactat). Les mestres ens situem una a davant i l'altra a darrere, obrint i tancant el grup excepte en casos excepcionals. Hi pot haver rotació de mestres a la meitat del trajecte.

4. Estada: en arribar al lloc ens reunim tots per explicar o ensenyar els límits (joc, explicació, cintes). Mentrestant una altra mestra va mutant els diferents espais. Una vegada delimitat l'espai en el que es poden moure expliquem els espais que hi ha i fem la presentació d'eines, manualitats o objectes pertinents. Els espais s'aniran introduint progressivament. Tenint en compte que podem demanar ajuda als infants que tenen voluntat de muntar.

5. Tallers: s'oferiran diversos tallers artístics de dansa i llengua. Aquests espais seran obligatoris i se n'oferiran dos de simultanis cada setmana.

6. Recollida: fem el crit per iniciar la recollida i deixem tot el material dins la seva bossa.

7. Tancament: al final de tot fem un tancament conjunt amb alguna proposta o dinàmica de grup.

Preguntes a fer durant el tancament:

- A qui has ajudat avui?
- Què has aportat tu al grup avui?
- Què t'ha agradat de la sessió?
- Què milloraries del dia d'avui?
- Què has après?
- Què tens ganes de seguir fent el proper dia?

- Quin repte t'emportes avui?
 - Com et senties quan has arribat?
 - Com et sents al marxar?
8. **Retorn:** tornem cap a l'escola, els infants de primària que no han portat bosses a l'anada les porten a la tornada. Un cop arribem a l'escola es deixen les bosses en un raconet a cada entrada i ens esperem a fora a que vinguin les famílies.

9. INFORMACIÓ PRÀCTICA

Com ha de ser la motxilla?

- Cal que la motxilla dels dies de bosc sigui còmode per facilitar els trajectes.

- En els grups de la Llar i Petits, en cas que la motxilla no es pugui cordar pel pit cal que porti l'accessori corresponent per poder cordar-se:

- **Cal portar un mosquetó penjat a la nansa de la motxilla.**

Què hi ha d'haver dins la motxilla?

LLAR i INFANTIL

- Menjar (dos esmorzars, en el cas de la llar si porten dinar que no s'hagi d'escalfar)
- Mocadors
- Got de metall o bambú amb el nom i dins d'una bosseta de roba amb el nom*
- Cantimplora amb aigua

***Les mestres posarem amb retolador permanent el nom a tots aquells utensilis que no el tinguin.**

MITJANS i GRANS

- Aigua en quantitat generosa
- Menjar (dos o tres esmorzars)
- Mocadors
- Got de metall o bambú amb el nom i dins d'una bosseta de roba amb el nom*

***Les mestres posarem amb retolador permanent el nom a tots aquells utensilis que no el tinguin.**

****Esporàdicament se'ls hi demanarà algun material extra.**

Com ens hem d'equipar?

- Calçat còmode (vambes o sabates de muntanya)
- Abric (segons el moment de l'any)
- Roba còmode sempre
- Gorra de sol/protector solar/guants i bufanda... segons la climatologia
- Els dies de pluja cal portar posat des de casa:

- Pantalons impermeables
- Jaqueta impermeable
- Botes d'aigua o sabates impermeables
- Capa impermeable per la motxilla

***Cal que totes les peces de roba estiguin marcades amb el nom i cognoms dels infants.**

Què portarem les mestres a la motxilla?

- Farmaciola
- Llavors o propostes per repartir als infants
- Infusió o sucs freds
- Bossa de plàstic
- Mòbil
- Contacte de les famílies i targeta sanitària
- Muda de recanvi
- Mocadors/paper de WC
- Sucre/mel
- Fruits secs
- Protocol d'accidents

Què durem dins la farmaciola?

- Tisoires
- Pinces
- Suero fisiològic
- Sobrets de sucre/mel
- Pot de mostres
- Gasses
- Benes
- Esparadrat
- Guants
- Argila blanca
- Tiretes per traus
- Tiretes
- Gel fred

10. NORMATIVA I PLANS D'ACCIÓ

10.1. NORMATIVA EN RELACIÓ AL JOC

- Ens podem moure dins els límits marcats i tenint sempre en compte que puguem sentir el crit.
- Podem escalar arbres sempre que el tronc sigui tan gruixut com la nostra cuixa
- Podem enfilem-nos als arbres tan amunt com l'espalla de les mestres per tal de poder-los ajudar si cal.

10.2. NORMATIVA EN RELACIÓ ALS ESPAIS

EINES:

De cada eina es fa l'explicació dels punts següents abans de fer-la servir (DUME). Les explicacions es troben detallades a les programacions de bosc de cada comunitat.

- **Descripció:** és, serveix per...
- **Ús:** com funciona? Normes de seguretat
- **Moviment:** com la porto? Com la passo?
- **Endreça:** com la guardo a la tela? Com es neteja?

Quan es presenta una eina nova se'n porten molt pocs exemplars per tal que l'adult acompanyant pugui supervisar-ne molt bé l'ús.

BIBLIOTECA:

- En general els llibres no surten de l'espai de biblioteca excepte en casos pactats.
- Els llibres han de tornar sempre si ens els hem endut a algun lloc (si no no el podem tornar a agafar el proper dia).

ART:

Cada taller diferent disposa de les seves normes explicades a les programacions de bosc de cada comunitat.

10.3. NORMATIVA EN RELACIÓ A LA METEOROLOGIA

QUÈ PASSA QUAN ES POSA A PLOURE A MITJA SORTIDA?

1. Reunim el grup amb el crit.
2. Els demanem que recullin tot el que tenen i que es posin l'impermeable.
3. Recollim el campament (ho podem pactar anteriorment o l'acompanyant demana a cadascú què ha de recollir), mentrestant l'altra companyant comença a muntar el tendal.

10.4. NORMATIVA EN RELACIÓ AL TERRENY

Anar amb un grup de persones al mateix lloc del bosc de manera continuada, pot causar un impacte al terreny tot deteriorant-lo. Per tal de minimitzar aquests efectes, des de l'escola realitzem algunes accions:

1. **Planificar** un calendari mensual on repartim les diferents zones on anem. Aquestes són: El Roure petit, La taula rodona, les esplanades del GR, Cal Ferrer de Dalt, el Roure gros, El camp de les ovelles, Les cabanes i L'alzinar.
2. Quan repetim d'espai, intentem anar **canviant el lloc on ubicar el campament**.
3. Quan observem que hi ha parts del terreny que comencen a estar malmeses degut a la nostra activitat, parlem amb els infants i els fem conscients de la importància de **donar un temps per tal que aquest terreny es torni a regenerar**. A més a més, es proposen dinàmiques i jocs amb la intenció que els infants descobreixin altres zones del terreny.
4. Sempre portem una **bossa orgànica** per deixar-hi totes les deixalles, ja siguin orgàniques o no, que anem produint durant l'estada al bosc.

A l'hora de decidir les diferents zones de bosc on anem a realitzar la nostra activitat, tenim en compte que els terrenys són de **propietat privada**. Per això, prèviament ens posem en **contacte amb els propietaris**, expliquem el nostre projecte i demanem permís per a fer-ne ús.

11. PLA D'ACCIÓ EN CAS D'EMERGÈNCIES

Pauta general d'actuació davant d'una situació d'emergència

Davant d'una situació d'emergència actuarem de la manera següent:

1. Protegir, tant l'accidentat/da com un mateix o els altres.

- Avisar a una altra persona adulta
- Guardar les eines si les estem fent servir
- Deixar espai per la persona accidentada
- Situar la resta d'infants en un espai controlat amb riscos minimitzats
- Evitar riscos addicionals: valorar la dificultat d'accés a la víctima, probabilitats d'incendi, desprendiments, caigudes, corrents d'aigua...

2. Avisar els serveis d'emergència.

- Trucar al 112. Cal comunicar:
 - Què ha passat i com.
 - Localització exacta del lloc on som:

	Coordenades	Lloc per parar l'ambulància
Roure petit	41.763873, 2.389756 (seguir el GR5)	Pàrquing inici del GR
Esplanada del roure petit	41.763873, 2.389756 (seguir GR5)	Pàrquing inici del GR
Taula rodona	41.763873, 2.389756 (seguir el GR5)	Pàrquing inici del GR
Esplanada de la taula rodona	41.763873, 2.389756 (seguir el GR5)	Pàrquing inici del GR
Roure gros	41.763873, 2.389756	Camp d'esports
Camp de les ovelles	41.760815, 2.391876	Camp d'esports
Can Cervera	41.770147, 2.391986 (seguir el camí del mig del poble passat l'ajuntament)	Càmping Can Cervera
Cal Ferrer de Dalt	41.763843, 2.394907 (seguir el camí del mig del poble passat l'ajutnament)	Camí que puja des del poble

- Impressió general sobre les víctimes:
 - Nombre
 - Tipus de lesions o símptomes que presenten
 - Explicar característiques especials de l'accidentat si en té (malalties prèvies, discapacitat). A disposició de les mestres hi ha un document amb aquestes especificitats.
- Respondre les preguntes que ens facin.

3. **Socórrer** l'accidentat/da.

- Tranquil·litzar la persona accidentada i informar-la de que l'ajuda està en camí.
- Determinar les possibles lesions que presenta per tal d'establir les prioritats d'actuació. A disposició de les mestres hi ha un document amb les possibles lesions que poden sorgir al bosc i el protocol a seguir en cada cas.

ULL!! Cal tenir en compte que, moltes vegades, la víctima que més crida no és la més greu.

ULL!! No s'han de desplaçar ni moure les víctimes innecessàriament. Cal saber esperar l'arribada dels serveis de socors.

ULL!! Evitar la pèrdua de calor corporal, abrigar la víctima, treure les peces de roba mullades.

4. **Trucar la família** per avisar de què ha passat i demanar-los que vinguin.

Aquest protocol d'actuació estarà sempre dins la motxilla de bosc de les mestres, juntament amb el manual d'actuació de cada lesió i el llistat de contactes de les famílies i les targetes sanitàries dels infants.